Jungfrukällan

Titel
En ung jomfru voldtages og dræbes i en øde skov på kyndelmissedag. Næste dags morgen findes hendes lig i skovbunden, og hvor hun ligger, springer en kilde frem med det pureste vand. Stedet er bestemt til at blive et valfartssted med helligkilde og kirke, hvor kommende slægter kan hente trøst og lindring. "Jungfrukällan" betyder netop Jomfrukilden.

Tidspunkt
Kyldelmisse en gang i tidlig middelalder, hvor kristendommen endnu ikke helt har fortrængt hedenskabet.

Sted
Dybt inde i de midtsvenske skove.

Personer
Töre, Mereta, Karin, Ingeri, Frida, en eneboer og tre røvere.
Töre er en rigtig mand, der driver en stor gård. Töre er opkaldt efter den hedenske gud Thor. Selv om han ikke forstår den kristne Guds vilje, bekender han sig dog til kristendommen. Töre spilles af Max von Sydow.
Mereta er gift med Töre, med hvem hun har datteren Karin. Mereta er meget troende og opsøger lidelsen. Hendes forpinte sind pines yderligere af jalousi over det varme forhold mellem datteren og ægtemanden. Mereta er opkaldt efter den hellige Margrethe (græsk: 9"D("D\JOH, perle), der var en from jomfru, som led martyrdøden i Antiochia. Mereta spilles af Birgitta Valberg.
Karin er Töres og Meretas eneste barn. Hun er jomfru, uskyldig, blond og godtroende. Som sine forældre er hun kristen. Karin er opkaldt efter den hellige Katharina (græsk: 6"2"D\", ren og uskyldig kvinde), som var en hellig jomfru i Alexandria, der led martyrdøden under kejser Maximius. Karin spilles af Birgitta Pettersson.
Ingeri er den unge trælkvinde på gården. Ingeri er en horeunge, som gårdens herre og frue har taget til sig i deres godhed. Ingeri er skulende, mørk og gravid. Ingeri er misundelig på den jævnaldrende Karin, der som ægtefødt lever en sorgløs tilværelse. I sit had indgår Ingeri en pagt med den hedenske troldsdomsgud Odin. Selv er hun opkaldt efter den nordiske gud Ing. Ingeri spilles af Gunnel Lindblom.
Frida er den gode og trofaste trælkvinde på gården. Frida er et gammelt nordisk navn med betydning af "smuk/elsket".
Eneboeren lever i en gammel vandmølle uden at være påvirket af den nye tids tro.
Tre røvere vogter geder i skoven. Den ene har fået sin tunge skåret af, den anden taler på brødrenes vegne, og den tredie er deres lillebroder, der er et rædselsslagent vidne til ugerningen.

Handling
Filmen begynder på gården ved hanegal kyndelmissemorgen, og den slutter næste dags morgen i skoven ved Jomfrukilden.

Kyndelmisse fejres den 2. februar, d.v.s. 40 dage efter Jesu fødsel. Ifølge evangelisten Lukas kapitel 2,22-39 var det på denne dag, at Josef og Maria fremstillede Jesusbarnet i templet. Da den gamle Simeon ser det lille Jesusbarn i templet, udbryder han, at Jesus skal blive et lys for alle hedninge.

Til minde herom fejres dagen med en messe (missa = messe = gudstjeneste), hvor de nye vokslys, der også kaldes Marialys, velsignes af præsten. På latin hedder lys candela, og da det danske ord kyndel svarer til latinens candela, betyder kyndelmisse lysmesse.

Dette år falder kyndelmisse på en fredag, den dag i ugen, da Herren blev korsfæstet.

Følgende scener indgår i Jungfrukällan:

1. Storstuen
Ingeri puster liv i ildstedets gløder. Hun støtter sig til en stolpe og beder: "Gud Odin, kom! Jeg kalder dig til tjeneste."

2. Sovekammeret
Töre og Mereta beder foran et gotisk krucifiks: "Gud Fader, Søn og Helligånd med hele din engleskare, bevar os i dag og hver en stund for djævelens list og snare!"

3. Storstuen
Man samles til morgenmad, men Karin sover længe. Marialysene skal bringes til kirken af en ung uskyldig jomfru. Moderen går for at vække Karin, mens Ingeri skærer brød til rideturen. Ingeri får et ondt indfald.

4. Karins værelse
Karin vækkes og iklædes en fin gul silkesærk, sømmet af 15 jomfruer, en søndagskjortel, blå kåbe, hvide strømper og blå sko med perler, alt mod moderens

vilje, thi: "Får du din vilje, glæder du djævelen, så helgenerne straffer dig."

Faderen bærer over med datterens pyntesyge til ærgrelse for moderen.

5. Afsked
Karin rider afsted med Marialysene, kun fulgt af Ingeri. Forældrenes afskedsord er: "Herren Krist signe dit unge liv!" Hverken moderen eller Ingeri er optændt af fromme ønsker for Karin.

Karin rider kysk (sidelæns og med samlede ben) på sin ædle ganger, medens Ingeri sidder overskrævs uden at skamme sig.

6. En bonde
På vejen møder de en bonde, der er fader til det barn, Ingeri venter sig. En misforståelse øger Ingeris had til Karin.

7. Eneboeren
Ravnen (=Odins fugl) skriger, og en eneboer viser sig. Ingeri fornemmer katastrofe og nægter at fortsætte rideturen til kirken.

Medens Karin fortsætter alene gennem skoven, træder Ingeri ind i eneboerens bolig. Eneboeren skuer og varsler: "Tre døde mænd red mod nord." Da eneboeren derefter fremviser amuletter med bod (hér: = kraft), der øger potensen, bliver Ingeri skræmt og flygter. Hun følger nu Karin på afstand.

8. Tre endnu levende mænd
Tre røvere driver geder (=liderlighedens dyr) gennem den dybe skov. De får øje på den uskyldige jomfru på den ædle ganger. Karin deler sin mad med de sultne røvere. Karin voldtages, græder og ligner pludselig sin forpinte moder. Hun dræbes med et slag, og liget udplyndres. Lillebroder kaster op.

9. Røverne kommer til gården
Røverne søger ind på på en gård uden at vide, at der er tale om Karins fødegård. De modtages gæstfrit af Töre og Mereta og får lov til at overnatte i storstuen. En karl har dommedagsvisioner, og lillebroder kaster op.

Midt om natten høres et skrig fra storstuen. Mereta går derover, hvor den talende røver vil sælge hende en gul silkesærk, der er lidt medtaget, men ganske prægtig.

10. Blodhævnen
Töre forbereder sig på at hævne datteren. Ingeri kommer hjem og påtager sig skylden. Der fyres op i badstuen, et birketræ trækkes op med rødder, slagtekniven hentes.

Töre træder ind i storstuen og sætter sig i højsædet. Solopgangen afventes.

Efter blodhævnen ser Töre på sine hænder: "Gud nåde mig for det, jeg har gjort!"

11. Jomfrukilden
Töre, Mereta, Ingeri, Frida og de andre på gården drager afsted for at finde Karin. De finder liget, hvor røverne efterlod det. Töre går afsides og beder: "Gud, du ser det! Du tillod det! Jeg forstår dig ikke! Og dog beder jeg om tilgivelse. Jeg lover dig som bod for min synd at bygge en kristen kirke med disse mine hænder."

En kilde bryder frem af skovbunden netop der, hvor Karins hoved har hvilet.

Filmens budskab

En ung og uskyldig jomfru er blevet skændet og myrdet. Hvordan kan noget så meningsløst finde sted? Hvem har skylden?

Er Ingeri skyld i ulykken? Hun havde bedt til Odin og brændende ønsket ondt over Karin. Er Odin mægtigere end Kristus, siden Ingeris ønske er blevet opfyldt?

Bærer Mereta ikke sin del af skylden? Mereta havde misundt datteren hendes gode forhold til faderen.

Er Karin ikke selv skyldig i sin død? Hvorfor skulle hun pynte sig ud over al rimelighed på en kyndelmissedag, der tilmed faldt på en fredag, Herrens lidelsesdag?

Eller er det blot røverne, som bærer skylden og fik deres velfortjente straf?

Eller hvordan kan Gud være både almægtig og kærlig, når han tillader en sådan grusomhed og meningsløshed?

Har storbonden Töre noget svar på alle disse spørgsmål?

Praktiske oplysninger om filmen

Filmen Jungfrukällan, der er instrueret af den svenske instruktør Ingmar Bergman, er fra 1959. Den varer ca. 90 minutter.